EVROPSKÝ PARLAMENT

2004 *2009*

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

2008/2235(INI)

22. 10. 2008

NÁVRH ZPRÁVY

o provádění směrnice 2003/9/ES, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl, v Evropské unii: návštěvy výboru LIBE v letech 2005 až 2008
(2008/2235(INI))

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Zpravodajka: Martine Roure

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o provádění směrnice 2003/9/ES, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl, v Evropské unii: návštěvy výboru LIBE v letech 2005 až 2008 (2008/2235(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na směrnici Rady 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl[1] („směrnice pro přijímání“),

– s ohledem na směrnici Rady 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005 o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka [2] („směrnice pro řízení“),

– s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států [3] („nařízení Dublin II“).

– s ohledem na zprávu Komise ze dne 26. listopadu 2007 o provádění směrnice 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl (KOM(2007)0745),

– s ohledem na Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (ECHR) a zejména na její články 5 a 8,

– s ohledem na Úmluvu OSN o právech dítěte,

– s ohledem na zprávy delegací Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci do Itálie (Lampedusa), Španělska (Ceuta a Melilla, Kanárské ostrovy), Francie (Paříž), na Maltu, do Řecka, Belgie, Spojeného království, Nizozemska, Polska, Dánska a na Kypr,

– s ohledem na zprávu Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (A6-0000/2008),

A. vzhledem k tomu, že směrnice 2003/9/ES, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl, je základním prvkem první fáze společného evropského azylového systému,

B. vzhledem k tomu, že směrnice pro přijímání a směrnice pro řízení ukládají členským státům povinnost poskytovat žadatelům o azyl písemně informace o jejich právech a o organizacích, které zajišťují pomoc; že je pro žadatele o azyl a pro přistěhovalce – vzhledem ke složitosti řízení a krátkým lhůtám a zejména v případě zrychleného řízení –

[1] Úř. věst. L 31, 6.2.2003, s. 18.
[2] Úř. věst. L 326, 13.12.2005, s. 13.
[3] Úř. věst. L 50, 25.2.2003, s. 2.

prvořadé mít k dispozici vhodného právního poradce, mít přístup k tlumočníkovi a přijímat rozhodnutí, která se jich týkají, v jazyce, jemuž rozumějí,

C. vzhledem k tomu, že je důležité dbát na to, aby azylové řízení bylo jasné (kritéria pro přijetí nebo zamítnutí žádosti o azyl), spravedlivé, účinné a přiměřené, aby byl zajištěn účinný přístup k azylu,

D. vzhledem k tomu, že článek 7 směrnice 2003/9/ES přiznává žadatelům o azyl právo na volný pohyb na území členského státu, ve kterém o azyl požádali, avšak že toto právo mohou členské státy omezit,

E. vzhledem k tomu, že Úmluva OSN o právech dítěte chrání práva všech nezletilých osob, včetně těch, které se nacházejí mimo svou zemi původu, a že směrnice pro přijímání ukládá členským státům, aby zohlednily specifickou situaci nezletilých osob, a přiznává jim zvláštní práva, jako je právo na vzdělání,

F. vzhledem k tomu, že poslanci při návštěvě opakovaně konstatovali, že podmínky zadržování jsou nepřijatelné z hlediska hygieny, směšování a dostupného vybavení, a že zadržené osoby nebyly trvale informovány o důvodech zadržení, o svých právech a o vývoji svého případu,

Obecné poznámky a azylové řízení

1. lituje, že vykonané návštěvy ukázaly, že stávající směrnice jsou členskými státy stále špatně uplatňovány, nebo že nejsou uplatňovány vůbec; žádá Komisi, aby přijala opatření nezbytná k zajištění provedení a dodržování směrnic;

2. vyjadřuje politování nad vysokou mírou diskreční pravomoci, kterou členským státům ponechala směrnice 2003/9/ES, zejména pokud jde o úroveň a formu hmotných podmínek pro přijímání a přístup k zaměstnání a ke zdravotní péči, na úkor harmonizace právních předpisů členských států;

3. vyzývá členské státy, aby prokázaly větší míru solidarity se zeměmi, jež se nejvíce potýkají k problémem přistěhovalectví, a neomezovaly se na solidaritu v technické a/nebo finanční oblasti; žádá Komisi, aby se zabývala možností navrhnout evropský nástroj sdílení zátěže ve snaze zajistit větší účinnost pro členské státy a vysokou míru ochrany pro žadatele o azyl;

4. žádá Komisi, aby zavedla systém stálých návštěv a kontrol; přeje si, aby výbor LIBE pokračoval ve svých návštěvách s cílem zajistit dodržování práva Společenství v oblasti minimálních norem pro přijímání;

Přijímání

5. lituje, že kapacita otevřených ubytovacích středisek zajišťovaná některými členskými státy je nízká a jeví se jako neodpovídající potřebám;

6. požaduje, aby bylo přijímání žadatelů o azyl a přistěhovalců přednostně vyřizováno v otevřených přijímacích střediscích, domnívá se, že žadatelé o azyl jsou zvlášť zranitelní a že by se vůči nim neměla uplatňovat opatření, jež by je zbavovala svobody;

7. připomíná závazek členských států zaručit přístup k řízení o žádosti o azyl;

8. považuje za nezbytné najít rovnováhu mezi rychlostí řízení a napravit nedostatky ve spravedlivém nakládání s každým jednotlivým případem, zejména pokud jde o zrychlené řízení;

Přístup k informacím a právo na tlumočníka

9. konstatuje, že informování o řízeních probíhá z velké části písemnou formou, že lhůty jsou velmi krátké a že to může způsobit problém v porozumění a představovat překážku pro účinný výkon práv žadatelů o azyl při podání jejich žádosti; žádá, aby byly žadatelům o azyl a přistěhovalcům dány k dispozici příručky vysvětlující jejich práva, a to v několika jazycích; žádá, aby členské státy podávaly informace také jinými způsoby, včetně ústního nebo televizního podání;

10. vyjadřuje obavy, pokud jde o nedostatečné množství tlumočníků, a to i na oficiálních pohovorech; požaduje, aby členské státy neprodleně zajistily veřejnou a bezplatnou tlumočnickou službu, případně i po telefonu;

11. vybízí členské státy, aby se obrátily na Evropský fond pro uprchlíky s žádostí o finanční podporu pro zlepšení přístupu uprchlíků k informacím a pro zvýšení počtu jazyků, ve kterých jsou informace podávány, nebo jejich podpory;

Právní pomoc

12. lituje, že se přístup k bezplatné právní pomoci pro žadatele o azyl jeví jako omezený a že někdy je zúžen pouze na seznam jmen advokátů, což vede k tomu, že osoby, které nemají k dispozici dostatek finančních prostředků, zůstávají bez pomoci;

13. připomíná, že je pro zadržené osoby obzvláště obtížné najít vhodnou právní pomoc, vzhledem k obtížné komunikaci s okolím;

14. připomíná, že kontinuita přístupu advokátů je ztížena přemisťováním zadržených osob mezi přijímacími a zadržovacími středisky;

15. blahopřeje Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a zástupcům nevládních organizací k jejich práci v oblasti právní pomoci, avšak domnívá se, že tyto subjekty nemohou nahrazovat to, co je úkolem států;

16. žádá členské státy, aby zajistily veřejnou bezplatnou a účinnou právní pomoc pro všechny žadatele o azyl a přistěhovalce;

Přístup ke zdravotní péči

17. lituje, že si ve většině zajišťovacích středisek žadatelé o azyl soustavně stěžují na nedostatečnou a nepřiměřenou zdravotní péči, na problémy s návštěvou lékařů nebo s komunikací s nimi a na chybějící zvláštní péči (zejména pro těhotné ženy či oběti mučení) a léky;

18. žádá členské státy, aby zvětšily rozsah lékařské péče, která je v současnosti dostupná, aby se neomezovala na naléhavou péči, a aby zajistily rovněž péči o duševní zdraví;

Přístup k zaměstnání

19. žádá Komisi, aby navrhla změnu článku 10 směrnice 2003/9/ES s cílem umožnit lepší přístup na pracovní trh;

20. žádá členské státy, aby neukládaly právní nebo správní povinnosti, které by představovaly překážky pro přístup k zaměstnání;

Pomoc poskytovaná nevládními organizacemi

21. vyjadřuje uznání významné práci, již odvedly organizace, pokud jde o pomoc žadatelům o azyl a nelegálním migrantům;

22. žádá členské státy, aby zaručily přístup organizací k žadatelům o azyl a nelegálním migrantům, včetně těch, kteří se nacházejí v zajišťovacích střediscích, a to bez právních či správních překážek;

Zajištění

23. lituje, že členské státy stále častěji využívají zadržení; připomíná, že zadržení musí být krajním opatřením, pokud se ukáže, že všechna ostatní opatření, jež nezbavují svobody, neměla požadovaný účinek, musí mít jasný cíl (například vyhoštění) a trvání zadržení musí být omezeno na splnění tohoto cíle;

24. připomíná, že článek 5 ECHR přiznává právo na opravný prostředek vůči opatření zbavujícímu svobody; požaduje, aby každý občan třetí země, který je zadržen, mohl tento opravný prostředek využít;

25. vyjadřuje obavy, pokud jde o podmínky ve věžeňských zařízeních, ve kterých jsou zajišťováni nelegální migranti a žadatelé o azyl, ačkoli se nedopustili trestného činu; požaduje, aby tyto osoby byly zajištěny v odlišných budovách ve snaze zabezpečit jejich ochranu;

26. vyjadřuje obavy nad chatrností a nedodržovanými hygienickými podmínkami některých zajišťovacích středisek; připomíná, že povinnost důstojného ubytování musí být uplatňována také na zadržované osoby; žádá, aby veškerá střediska, jež nesplňují normy, byla co nejdříve uzavřena;

27. konstatuje, že přístup ke zdravotní péči, a zejména k péči psychologické, je často ztěžován podmínkami ve věžeňských zařízeních; žádá členské státy, aby zajistily vhodnou, nezávislou a nepřetržitou lékařskou péči v zajišťovacích střediscích, včetně péče psychologické;

28. žádá členské státy, aby zlepšily kontakt s vnějším světem, a to i umožněním pravidelných návštěv, přístupem k telefonu a obecným přístupem k internetu ve všech střediscích;

Nezletilé osoby bez doprovodu a rodiny

29. připomíná, že předním hlediskem každého rozhodnutí nebo přijatého opatření, které se týká nezletilé osoby, musí být v souladu s Úmluvou OSN o právech dítěte zájem dítěte;

30. požaduje, aby bylo zadržení nezletilých migrantů a žadatelů o azyl ze zásady zakázáno, aby k zadržení nezletilých osob spolu s jejich rodiči docházelo pouze výjimečně a aby cílem takového zadržení bylo zajistit zájem dítěte;

31. vyzývá členské státy, které tak dosud neučinily, aby bezpodmínečně podepsaly a ratifikovaly Úmluvu OSN o právech dítěte;

32. připomíná, že všechny nezletilé osoby mají právo na vzdělání, ať se nacházejí ve své zemi původu, nebo nikoli; žádá členské státy, aby toto právo zajistily, a to i pokud je nezletilá osoba zadržena; žádá, aby byl přístup ke vzdělání zajištěn v celém Společenství a bez jakékoli formy správního omezení, jež by vedlo k oddělování nezletilých cizinců, ve snaze zaručit lepší integraci dětí a jejich rodin;

33. připomíná, že nezletilé osoby mají právo na trávení volného času přiměřeně svému věku a žádá členské státy, aby toto právo zaručily i tehdy, když jsou děti zajištěny;

34. žádá, aby členské státy zaručily umístění nezletilých osob a rodin v oddělených střediscích, a to i pokud jsou zajištěny, ve snaze zakázat směšování s jinými dospělými a zajistit prostředí ochrany;

35. přeje si, aby všechny osoby pracující s nezletilými osobami a nezletilými osobami bez doprovodu prošly zvláštní přípravou přizpůsobenou situaci dětí;

Nezletilé osoby bez doprovodu

36. žádá, aby byl pro každou nezletilou osobu bez doprovodu jmenován nezávislý zákonný zástupce, který by dbal na ochranu této osoby; požaduje jednoznačné vymezení pravomocí a úlohy tohoto zákonného zástupce;

37. vyzývá Komisi, aby vymezila povinnosti týkající se identifikace a vyhledávání člena rodiny v Evropské unii, aby tak byla zajištěna možnost připojení nezletilé osoby bez doprovodu k členovi její rodiny, pokud je to v jejím zájmu.

38. vyjadřuje obavu nad mizením nezletilých osob bez doprovodu; žádá Komisi a členské státy, aby zavedly harmonizovaný systém shromažďování údajů a statistik týkající se identifikace a pomoci nezletilým osobám bez doprovodu ve snaze bojovat s tímto jevem;

39. žádá Komisi a členské státy, aby zavedly harmonizovaný a spolehlivý mechanismus identifikace nezletilých osob bez doprovodu a společná pravidla týkající se zpochybňování věku; připomíná v této souvislosti, že v průběhu řízení o zpochybnění věku musí být dotčená osoba na základě zásady předběžné opatrnosti považována za nezletilou až do ukončení řízení, a že s ní proto jako s takovou musí být zacházeno;

Rodiny

40. připomíná, že článek 8 ECHR zaručuje respektování soukromého a rodinného života; žádá členské státy, aby chránily jednotu rodiny;

41. vyzývá členské státy, aby zkoumaly uplatnění všech vhodných opatření, která nezbavují svobody, a aby ještě před zadržením rodiny i s nezletilými dětmi prokázaly, že tato opatření nejsou účinná;

42. přeje si, aby rodiny, jež žádají o azyl, měly přístup k službám poskytovaným rodině a dětem a ke zdravotní péči zaměřené na ochranu dětí;

Zranitelné osoby

43. žádá, aby Komise stanovila závazné obecné normy pro identifikaci zranitelných osob, zejména obětí mučení nebo nelidského zacházení;

44. domnívá se, že žádná zranitelná osoba nesmí být vzhledem ke své specifické situaci zadržována, neboť to má významné dopady na její stav;

45. žádá členské státy, aby zajistily specializovanou pomoc pro zranitelné osoby a pro oběti mučení a nelidského zacházení, zejména pomoc psychologickou, s cílem zaručit jejich ochranu; žádá, aby veškeré osoby, které přicházejí do kontaktu se zranitelnými osobami, včetně personálu, který se zabývá žádostmi o azyl, prošly zvláštní přípravou;

Dublinský systém

46. vyjadřuje obavy ze zvýšení počtu osob zadržovaných v rámci dublinského systému a z prakticky soustavného využívání opatření zbavujících svobody některými členskými státy; přeje si, aby tyto osoby nebyly zadržovány, pokud se nepotvrdilo nebezpečí jejich útěku a pokud toto nebezpečí nebylo členským státem prokázáno;

47. lituje, že některé členské státy omezují přístup osob, na které se vztahuje dublinský systém, k normám o přijímání; žádá Komisi, aby jasně stanovila, že se směrnice 2003/9/ES použije také na tyto osoby s cílem zaručit jim výkon veškerých práv;

48. pověřuje svého předsedu, aby toto usnesení předal Radě a Komisi.